

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות מחסה חידושים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

חג השבועות ופרשת נשא שנת תשפ"ג

1. מדוע החג נקרא מתן תורה ולא קבלת התורה?
2. מה המסכת המיוחדת לחג השבועות?
3. איך ייתכן שעם ישראל ישנו לפני כזה מעמד גדול נשגב וקדוש כקבלת התורה?
4. מדוע קנאו אומות העולם בעם ישראל שקבלו את התורה הרי גם להם רצו לתת והם לא רצו לקבל?
5. איך אנו אומרים בשבועות זכר ליציאת מצרים והרי מטרת יציאת מצרים בשביל קבלת התורה?
6. מדוע המלאכים לא התנגדו כשרצה הקב"ה לתת את התורה לגוים רק כשרצה לתת לישראל?
7. מדוע לא נחרב העולם אחרי שעם ישראל קבלו את התורה והרי דבר שנעשה באונס אינו נחשב מעשה?
8. איך תיקנו חכמים להיות ערים בכל ליל שבועות הרי זה מבטל מצות עונג יר"ט?
9. מדוע לא נקרא הר סיני על שם אהבה של הקב"ה לישראל אלא רק על שם שירדה שנאה לגוים?
10. האם יוצאים קולות בכל יום מהר סיני שילמדו תורה והאם אפשר לשמוע את זה?
11. איך קראו לרות לפני שהתגיירה?
12. האם ניתן להקדים לוי לישראל בזכות לנקות את בית הכנסת? הוכח מפרשת השובע!
13. האם לישראל מותר לשבת בעת ברכת כוהנים או שיש חיוב לעמוד בשעת ברכת כוהנים? הוכח מפרשת השבוע!
14. כהן זקן שאינו יכול לעמוד האם מותר לשבת בעת נשיאת כפים?
15. כהן שיש לו שונא בבית הכנסת האם מותר לו לברך ברכת כוהנים?
16. האם אפשר לכהן לצאת במצות ברכת כוהנים על ידי הדין של שומע כעונה? הוכח מפרשת השבוע!
17. סוטה שהיא מתחת לגיל עשרים האם משקים אותה במים המאירים דהרי בשמים מענישים רק מגיל עשרים? הוכח מפרשת השבוע!
18. הכותב פרשת סוטה בשבת האם חייב?
19. סוטה ששותה את המים המרים האם הייתה מברכת ברכת המצות או הנהנין? הוכח מפרשת השבוע!
20. איך יתכן שאם ראובן בבית הכנסת יכופו בית דין את שמעון לצאת?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
 לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

במחשבה תחילה: האם אנשים בעבר היו גדולים יותר? האם הנשיא של אתמול היה רציני יותר, בעל הבנה עמוקה יותר ובעל אישיות חזקה יותר? או שאלו רק אגדות? האם הם היו גיבורים אמיתיים – או דמויות רדודות עם יחצנות טובה? הספרות היהודית מלאה תיעודיים של עדי ראייה המדווחים על גדולתם של בני הדורות הקודמים. סיפורים על נשים שוויתרו על אוצרות המשפחה כדי לעזור לעניים. אנשים שסיכנו את חייהם למען לימוד תורה. אחרים שנסעו למרחקים ארוכים כדי לעשות פעולה של חסד. יש בלי-סוף סיפורים כאלה. בלי-סוף – פעם, אבל לא כיום. נראה שבהיסטוריה המאוחרת, יש דילול ניכר בכמותם. מה קרה? איזה ידע אבד לנו? איזה מושג, שבעבר הצמיח אנשים גדולים, נשכח מאיתנו?

הגדולה האמיתית נדירה מאוד, לא בגלל חוסר העניין להגיע אליה. אנשים גדולים זוכים להערצה רבה. נשיאים לא נבחרים בגלל דעותיהם הקלושות וחוסר האומץ שלהם! הגדולה חסרה בגלל אי ההבנה כיצד להשיג אותה. רבים חושבים שגדולה תלויה בביצוע זינוקים ענקיים בתחומים העסקיים או האישיים. היום לדוגמה, רבים מגדירים את הגדולה במונחים של - לקום שלוש שעות מוקדם יותר כל יום, כדי להתעמל ולהוריד 50 קילו. ההגדרה הזאת של גדולה מסוכנת: המטרה מפחידה מדי והיא מרתיעה אנשים מלהתחיל בכלל לנסות. או, שמישהו עלול לנסות ואז להתייאש במהירות – כי המטרה הייתה מלכתחילה קשה מדי להשגה. וזה לא אומר שאנשים גדולים לא מחליטים החלטות גדולות. מובן שהם כן. אבל הם רואים את המטרה באופן שמבטיח את ההצלחה.

בדרך כלל יוצא לנו להכיר את האנשים הגדולים רק לאחר שהגיעו להצלחה. ואז, אנחנו עלולים לטעות בקלות, ולחשוב שהגדולה שלהם טבעית. אנחנו רואים אותם לאחר המרוץ, ולא במהלך התרוגול הקפדני. גיבורים רבים מההיסטוריה לא היו מיוחדים כאשר יצאו למסע חייהם. אנשים גדולים גורמים לגדולה להיראות כאילו היא כל כך טבעית וקלה, עד שנדמה לנו שניתן להגיע אליה ללא כל מאמץ. אבל, המומחים בכל תחום יגידו אחרת: כל מיומנות קשה דורשת אימון עצום. פרשת השבוע הזה מתארת מצוה ייחודית שנקראת "נזיר". נזיר הוא אדם שמחליט שהוא רוצה להשיג דרגת קדושה נעלה. הרב שמשון רפאל הירש כותב בפירושו בחומש דברים (ו' כ"א): "נמצא זה הכלל עולה מתורת הנזירות: כל יחיד בעם ראשי להתעלות זמנית לדרגת כהונה – ולהיות ככהן הגדול – אם הוא חש צורך להתענות רוחנית ומוסרית."

אילו צעדים מתווה התורה לאדם, כדי להגשים מטרה נעלה כל כך? בטח היא דורשת אומץ אישי אדיר ופרישות עצמית! למעשה, דרישות התורה ממי שמעוניין להפוך לנזיר, פשוטות ומועטות במידה מפתיעה: במשך שלושים יום לפחות, הוא חייב להתנזר מענבים ומכל מוצריהם (יין למשל), אסור לו להתגלח או להסתפר, ואסור לו להתקרב לגופת נפט. זה כל מה שצריך האדם לעשות כדי להשיג רמת גדולה של "קדוש הוא לה'" (במדבר ו', ח').

מדוע נעדרת הגדולה בדורנו? משום שאנשים טועים לחשוב שגדולה נמצאת בהחלטות "הגדולות" של החיים. הם חושבים שאנשים גדולים הם אלה שמחליטים להיות פציפיסטים כמו גאנדי או גיבורים כמו רמבו. בשאיפתם לגדולה, האנשים האלה עושים מחוות כבירות לאנושות. הם משליכים את עצמם מול רכבות דוהרות, או יוצאים לעצדות בין-יבשתיות. המחוות האלה הן בדרך כלל לא יותר מזה – מחוות. מוזר ככל שזה יישמע, נראה שאנשים מעדיפים לעשות צעדים גדולים לגדולה ולהיכשל, במקום לעשות צעדים קטנים ולהצליח!

התורה אומרת לנו שהגדולה עשויה להימצא בקטנה שבחירות שאנו עושים בחיים. לא בקפיצה הגדולה המוחלטת, אלא בצעד הקטן הראשון. לא בשינוי-אישיות גדול אלא בשינויים צנועים בסדר היום או בהרגלים. שיפור התקשורת עם בני המשפחה, החלטה להקדיש זמן ללימוד רוחני, העברת הילדים לחינוך טוב יותר – אלה הם סוגים של פעולות קטנות, אך רבות משמעות. דווקא ההחלטות הקטנות מחזיקות לעתים קרובות במפתחות לגדולה, משום שהן בדרך כלל קשורות ומחוברות אליה. "עקביות" זהו שם המשחק.

אנחנו חושבים בטעות שגדולה היא פונקציה של מידה כמה גדולה תהיה הקפיצה. אבל לגדולה יש פחות קשר למידת השינוי, מאשר לשאיפה להשתנות. כדי להצליח, צריך להיות לנו המניע הנכון. לא נחפש את התהילה והיוקרה שבגדולה – שהיא הנאה מזויפת וחיצונית. נבחר לגלות את המשמעות וההגשמה שבחיים טובים יותר. כולנו שואפים לגדולה. כולנו רוצים ביותר משמעות. השינוי יבוא כשנשקיע יותר זמן לעשות באופן מעשי, דברים משמעותיים. אנחנו רק צריכים להיות קצת יותר נדיבים, ללמוד מעט יותר, לשנות את סדרי העדיפויות שלנו, ואפילו לנסות להעלות אותם רק דרגה אחת כלפי מעלה. אל הגדולה נוכל להגיע, אם רק נצמד צעד צעד לעבר המטרה הגדולה ביותר שלנו.

מדוע החג נקרא מתן תורה ולא קבלת התורה?

בחינוכי הרי"ם (על חג השבועות) מתרץ: לפי שבכל דור ודור יש צדיק אחד שהשי"ת נותן תורה על ידו כמו שכתוב "וצדיק יסוד עולם" (משלי י' כ"ה) ואנו מקבלים מאותו צדיק.

השם משמואל (פרשת תרומה בשם זקנו האדמו"ר מקוצק) מתרץ: מפני שבתאריך ו' בסיוון רק הנתניה הייתה, אבל הקבלה האמתית היא תמיד בכל עת ובכל זמן שאדם לומד ועוסק בתורה, והדברים מובנים בפשטות, שאם יושם לפני האיש לאכול כל מעדני עולם והוא יתעצל לתת לתוך פיו ימות ברעב, כן מתן תורה היה מציאות המזון שניתן לפני האיש, ובכל עת שהוא לומד כאילו מתפרנס מן המזון, ובכן רק נתינת מציאות המזון הייתה בעצרת, וזה מתן תורה, אבל הקבלה היא בכל עת שהוא מתפרנס ממנה, ואם יתעצל מלהתפרנס ממנה אין לו כלום.

מה המסכת המיוחדת לחג השבועות?

משום שבת שאחר יום טוב". ואם כן מבואר בגמרא שישנה מציאות של שבת אחר יום טוב, ויום טוב אחר שבת, והנה לפי הכלל של קביעת הלוח העברי, כתב הטור (או"ח סימן תכח) וז"ל: "אלו הימים שאין ראוי לקבוע בהם המועדים: לא אד"ו ראש השנה, ולא גא"ו צום כפור וכו' ולא בד"ו פסח, ולא גה"ז עצרת", ואם כן נמצא שיו"ט דשבועות הינו היחיד מבין כל מועדי השנה שעשוי לחול גם ביום ראשון וגם ביום שישי, וגם שמחת תורה יחול לחול בימים ראשון ושישי – אבל רק בחו"ל וזה מתאים לדברי הגמ' כאן, נמצאנו למדים כי מסכת ביצה יועדה לחג השבועות.

רבי משה מכיר זיע"א בספרו סדר היום (סדר חג השבועות) כתב וז"ל: "יולי נראה שיעסוק בליל שבועות בסדר נשים, אם אפשר לו לקרותו על פה, ואם לאו יקרא אותו בפנים, כי ראוי להתקשט הכלה בו, ויש בו שבע מסכתות וע"א פרקים, והוא מעניינה דכלה.

איך ייתכן שעם ישראל ישנו לפני כזה מעמד גדול נשגב וקדוש כקבלת התורה?

התרגשות, ואם כן יש להבין איך ייתכן שעם ישראל נרדמו וישנו בשעת מתן תורה?

הקדושת לוי ביאר: משום שהקב"ה החזיר התורה על כל אומה ולשון שיקבלו אותה והם לא רצו ואמרו להקב"ה לך מעמנו, ככתוב בפרקי רבי אליעזר, וישראל היו סבורים שיתעכב הדבר אולי ירצו האומות לקבל התורה, ובאמת האומות לא רצו לשמוע מפי ה' מה שכתוב בתורה ולא היה עיכוב, אבל הם סבורים שיתעכב כני"ל, ולכן עם ישראל היו יְשֻׁנִים.

הלקוטי אברה"ח (חג השבועות) בשם הרה"ק מאפטא זצ"ל ביאר: כי ישראל בעת שומעם מקבלת התורה היה לבם בוער בקרבם מגודל השתוקקות, ובליל שבועות היה אצלם עד כלות הנפש והכריחו לישן, כי באם היו ניעורים לא

מקשים רבי שלמה קלוגר זצ"ל על מסכת שבועות וכן החידושי הרי"ם (חג השבועות), ובשם משמואל (פרשת תרומה): מדוע נקרא החג מתן תורתנו ולא קבלת תורתנו כמו שאמר התנא במשנה במסכת אבות (פרק א' משנה א'): משה קיבל תורה מסיני, וכן כתב הפייטן בפיוט "עליונים ששו בקבלת תורה הכתובה מסיני" ואם כן עלינו להבין למה אנו מזכירים הנתניה?

רבי שלמה קלוגר זצ"ל בקהלת יעקב (עמ"ס שבועות עמוד שפ"ג) מתרץ על פי מה שמוא בגמרא במסכת שבת (דף פ"ח ע"א) מכאן מודעה רבה לאורייתה, ואם כן לא ישיך לברך על הקבלה מכיוון שהקבלה היא באונס, רק במשה רבינו אמר שפיר משה קיבל תורה מסיני דהוא קיבלה ברצון, אבל ישראל קבלה באונס, וכן עליונים ששו, במי שקיבל ברצון, אבל כל אחד אי אפשר לומר קבלת תורתנו, דדילמא היה הוא ממי שקבלה באונס ולכן זכר רק הנתניה, דנתניה שלו יתברך היה ברצון.

הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות (ד"ה ואחר כך) כתב: שאחרי שרבינו הרמב"ם הקדוש סידר במסכת פסחים את דיני פסח, ובמסכת סוכה את דיני סוכות, נשאר לו לדבר על חג השבועות, ולא נמצא לו מה שידבר בשבועות, אלא דברים מיוחדים בכל יו"ט, והיא מסכת ביצה.

התוס' יו"ט בהקדמה למסכת סוכה העיר על דבריו של הרמב"ם, שכתב שלא נמצא לשבועות דברים מיוחדים, הרי יש בה דיני הביכורים וזבחי שלמי עצרת, ותירץ שכיון שהלכותיהם מועטות, לא חיבר לזה מסכת מיוחדת, והניחם במקומם בסדר קדשים ומפני כן חיבר גם שמה דיני העומר.

מבואר מדבריו של הרמב"ם שכנגד כל רגל משלושת הרגלים יש מסכת, ומסכת ביצה היא כנגד חג השבועות. ויש מביאים ראיה מתוך דברי הגמרא במסכת ביצה שיש קשר בין מסכת זו לחג השבועות. שהרי בדף ב ע"ב לגבי הסוגיה של הכנה דרבה מובא: "אמר ליה אביי אלא מעתה יום טוב בעלמא תשתרי, גזירה משום יום טוב שאחר השבת, שבת בעלמא תשתרי, גזירה

כתב המגן אברהם (סימן תצ"ד) איתא בזוהר שחסידי הראשונים היו ניעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן. וכתוב דאפשר לתת טעם ע"פ פשוטו: לפי שישראל היו ישינים כל הלילה והוצרך הקדוש ברוך הוא להעיר אותם כדאיתא במדרש פרקי דרבי אליעזר (פרק מ"א) לכן אנו צריכים לתקן זה.

האבן עזרא בפרשת שמות על הפסוק "והיו נכונים ליום השלישי" כתב: אולי לא יישן אדם בהם בלילה, שישמעו קול ה' בבקר, כדרך גדול ביום הכיפורים.

והקשו הקדושת לוי (שבועות) ובישמח ישראל: איך יכול להיות שעם ישראל הלכו לישון, הרי כשאדם מקבל דבר שחביב עליו ביותר אינו יכול לישון מרוב

עליהם שהיו ישנים ונרדמים עד שהקיץ משה, ויוצא אותם לקראת האלוהים. ואף גם לפי מה שאמר החסיד דכוונתם היה לשם שמים, מכל מקום מוכרע שלא היו אותם האנשים במדרגה גדולה, כי מי שנכון לבו בטוח בה' אינו צריך להכנה ומתחזק בבטחונו להלך אל ה' ולעבודתו ומן השמים ירחמו לחזק מוחו ולתת לו בהירות, אמנם מי שאינו דבוק בבוראו בדביקות כראוי אינו בטוח בו כראוי ומתנהג על פי דרך הטבע ושומר מוחותיו ומחשבתו וישן בשעת שינה וכן שאר ענינים, הגם שגם זה לשם שמים, מכל מקום אינו במדרגה גדולה כמשלך על ה' יתנו ואינו משגיח על עצמו לשמור נפשו על פי דרך הטבע, והנה ידוע כי כל מה שהאדם מחשב ומדבר ועושה למטה מעורר מדה כזאת למעלה, ולכן כתיב ויוצא משה את העם ידיקה שהיו במדרגה קטנה ובקשו לשמור את המוח שלהם פנוי ונקי על פי דרך הטבע כדי לשמור על מוח צלול האדם וזקוק לשינה, והקיץ משה והוציאן לקראת האלוהים, כי אלוהים גימטריה הטבע, כי על ידי דרך הטבע שדרכו בו נתעורר שם אלוהים, וזה ויתייצבו בתחתית ההר במדרגה קטנה.

מדוע קנאו אומות העולם בעם ישראל שקבלו את התורה הרי גם להם רצו לתת והם לא רצו לקבל?

מרוצונם החופשית, ומבני בניהם אנחנו והבן נתחנך מאביו, על כן מועיל כפיית ההר, אמנם כל זה בישראל שאנחנו בני אבות, מה שאין כן באומות העולם על כן אמר הביאו ספר יחוס שלכם.

בספר ההפלאה על הגמרא במסכת כתובות (דף ז' ע"ב) ביאר: שמעמד הר סיני דכתיב ויתייצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית הוא ממש ענין יחוד החופה, ובזה שייך לשון חופה וקידושין שכתבו המפרשים היינו במקום שהקידושין עתה תחת החופה, וכן היה במעמד הר סיני שקבלו התורה בעמדם תחת הר סיני, ובזה אמרתי לפרש המדרש בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהם מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהם הקדוש ברוך הוא אמר להם הביאו ספר יחוסין שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאים, לכך מנאן בריש הספר הזה אחר שאמר אלה המצות אשר צווה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני ואח"כ וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש וכו'.

ונראה להבין מה ענין הר סיני לכאן משום שאמרו חז"ל בפסוק זרח משעיר למו הופיע מהר פארן, שהחזיר הקדוש ברוך הוא התורה על כל אומה, אי"כ קשה דאין זה קירוב יותר לישראל, אלא כיון שמעמד הר סיני שכפה עליהם ההר ה' ענין חופה ביחוד גמור, וזהו מה שטענו אומות העולם כדאיתא בגמרא במסכת ע"ז (דף ב') שיאמרו האומות לעתיד כלום כפית עלינו ההר כגיגית, וזהו שאמרו ג"כ במעמד הר סיני דזוקא מה ראו אומה זו להתקרב יותר שאין קירוב יותר מייחוד החופה משאי"כ בהם, והשיב להם הקדוש ברוך הוא הביאו ספר יחוסין רצה לומר דקיי"ל דאין חופה לפסולות וכיון שאתם פסולים אין שייך בכך חופה. ובזה מובן הפסוק אף חובב עמים וכו' דקאי על מתן תורה דכתיב לעיל מיינה וזרח משעיר למו וגו', ועל זה אמר אף חובב עמים רצה לומר אף שחיבב את העמים שהחזיר עליהם את התורה מ"מ כל קדושי בידך רצה לומר שהקידושין שלהם נעשים על ידך בשעה שהם תוכו לרגליך שהוא ענין מעמד תחת הר סיני כפירש"י, החידי"א בפרשת במדבר הסביר: אפשר לפרש במאי דקיי"ל דכהן אסור בשבוייה. וקיי"ל דאפילו אמה מעיד עליה, וזה שאמרו מה ראו אלו להתקרב לקבל התורה ונעשו כאשה ובעלה הלא ה' כביכול הוא כהן ואפילו משל לא יצדק דכהן לא יישא השבוייה. ואמר להם הקב"ה הביאו לי ספר יחוסין שלכם אתם שאינכם שובים ועלה על דעתכם שאתם ראויים לקבל תורה הביאו יחוסין ונמצאו בני זוננים והם אסורים לכהן לא כן ישראל שמתייחסים ושם י"ה מעיד עליהם והוא כדן אמה מעיד עליה.

איך אנו אומרים בשבועות זכר ליציאת מצרים והרי מטרת יציאת מצרים בשביל קבלת התורה?

האדם שכל נפשו ולבו דבוק בזה ויהיה פנימיות של יציאת מצרים בזיכרון, וזה גם כן זכר למעשה בראשית שכתוב גבי שבת. עוד אפשר לתרץ על פי מה שכתב החידי"א בספרו כסא דוד (דרוש ח"י לשבחה"ג בשם ילקוט דוד) וז"ל: טעם לגלות מצרים, דהתורה רוחנית ואינה חלה על האדם שיש לו מחשבות רעות ויצר זונה כי התורה כולה טהורה, וזהו טעם שאומות העולם לא יכלו לקבל התורה, ולכך הכניע הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות מצרים להחליש כח היצר הרע ותוכל לשכון בם התורה. הבני יששכר (מאמרי חודש ניסן מאמר ט) מביא אותו וכותב דבעצם היה במירות טובה לכלל ישראל שהיה כור הברזל שהיה מכינס להיות עם ה' ולקבל התורה, לפי זה אפשר שהכוונה בזכר ליציאת מצרים להזכירנו שצריכים ללמוד תורה בטהרה עם יראת שמים שלכן שיעבד אותנו במצרים.

מדוע המלאכים לא התנגדו כשרצה הקב"ה לתת את התורה לגוים רק כשרצה לתת לישראל?

יש להקשות: מדוע אפשר חזיר הקב"ה עם התורה אצל כל האומות העולם ושאל אותם האם הם רוצים לקבל התורה כמו שמבואר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ב' ע"ב) ואז לא קטרגו המלאכים ואמרו: תנה הודך על השמים, ואילו כאשר רצה הקב"ה לתת את התורה לעם ישראל אז המלאכים קטרגו, וכי אומות העולם עדיפים מישראל?

היה יכולת בידם להחזיק נפשם עד זמן קבלת התורה מחמת גודל השתקשקותם למעמד הנשגב הזה.

בספר ישמח ישראל על חג השבועות כתב: שהקב"ה הפיל על עם ישראל שינה כדי להראותם שלמרות כל ההכנות הגדולות שהאדם עושה מבחינתו עדיין זקוק האדם לסייעתא דשמיא שלא ייפול בשינה.

אמר הצדיק הגאון מהר"ר לוי יצחק זצ"ל בספרו עבודת ישראל על חג השבועות: שחלילה לנו לחשוב על עם קודש שנפלו בתדרמת העצלות והשינה ביום הנכבד שידעו שיתן הקדוש ברוך הוא את תורתו להם, אלא יש לומר דכוונתם של עם ישראל היה לשם שמים שמיום שני בסיון שהתחילו לעשות הכנה לקבלת התורה ועבדו בכל כוחם ובמחשבותם הקדושים עד שנפל עליהם ליאות ועייפות והיו מתיראים פן לא יוכלו לקבל את התורה במחשבה צלולה כראוי, על כן נתנו שינה לעיניהם ולמעפפם תנומה בכדי שיתחדשו מוחותיהם ויתחזקו עשתונותיהם שבהירות לקבלת תורה הקדושה. ומסיק בעבודת ישראל: הנה מפשוטו של מקרא דכתיב ויוצא משה את העם, וכל מקום דכתיב עם הם פשוטי בני אדם כנודע, ולכן ניחא לומר

איתא במדרש ילקוט שמעוני (סימן תרפ"ד) ריש פרשת במדבר בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהם מה ראו להתקרב יותר מכל האומות, סתם פיהם הקדוש ברוך הוא ואמר להם הביאו ספר יחוסין שנאמר: הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאים.

יש להקשות: מדוע היה להם טענות, הרי מבואר בגמרא במסכת ע"ז (דף ב' ע"ב) שבשעת מתן תורה חזיר הקב"ה על כל אומות העולם והם לא רצו לקבל את התורה, ומה יש להם טענות? ועוד קשה: מה שעה הקב"ה לאומות העולם שלכן הם נתקברו יותר בגלל שהם הביאו ספר יחוסין, וכי מה קשור יחוס לתורה, הרי כל אחד יכול לקבל את התורה.

בספר שמע שלמה (פרשת במדבר) וכן בספר תוצאות חיים תרצו: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ב' ע"ב) דיאמרו אומות העולם כלום כפית עלינו הר כגיגית וכו' וישיב להם הקב"ה, הראשונות ישמעאל שבע מצות שקבלתם היכן הם, והיינו בשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל שמעו האומות שהיה בכפייה, אמרו מה ראה להתקרב להם יותר מן הכל להכריחם על כך, מה שלא עשה כן לכל עם ולשון, והתשובה הביאו ספר יחוסין שלכם, היינו שאתם ממזרים פסולים ואין לכם יחוסין לפי שאתם מגלי עריות, ואי"כ שבע מצות שקבלתם לא קיימתם, והיינו הראשונות ישמעאל.

ואולם בישמח משה בפרשת במדבר הקשה על תרץ זה: דיש לעיין אמאי נקטה הגמרא דזוקא גילוי עריות הויה ליה למינקט עבודה זרה ושאר עבירות, ועוד קשה דלמה לו לומר הביאו ספר היחוסין, היה לו לומר מגלי עריות אתם?

הישמח משה בפרשת במדבר מבאר: דהנה לכאורה קשה על אמרם מהגמרא במסכת שבת (דף פ"ח ע"א) שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית, הרי קיימ"ל אונסא כמאן דלא עביד, אך ידוע דבקרנן כתיב יקריב אותו לרצונו, ודרשו חז"ל בגמרא במסכת ערכין (דף כ"א) יקריב אותו, יכול בעל כרחך הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וידוע מה שכתב הרמב"ם בהלכות גירושין (סוף פרק ב) על זה בטעם הדבר דמאחר שמסירים המונע עושה הטבע את שלו, הכי נמי טבע הישראל לשמוע למצות קונו, אילולי המונע הוא השאור שבעיסה, ולפי זה לא קשה כלל קושיית אומות העולם, שדזוקא בישראל מהני הכפייה לאשר כי הם זרע קודש מחצבתם, ועיקרן ושרשן טוב, ואזי בהסיר המונע שדי נופך בתר עיקרן, אבל בעובדי כוכבים לא מהני הכפייה דאונס שלהם לא הויה כרצון, וזה שאמר הביאו לי ספר היחוסין שלכם ואז נראה אם האונס שלכם היה נעשה כרצון מחמש השורש.

וכן כתב החתם סופר (דרשות חלק ב' עמוד רצ"א, ד"ה שאו את ראש) וביאר יען כי אבותינו אברהם יצחק ויעקב והם קיימו כל התורה עד שלא ניתנה

והקשה החידושי הרי"ם בגמרא במסכת שבועות (עמוד שטז) על מה שאומרים בחג השבועות זכר ליציאת מצרים, הרי כתוב בפסוק "וזה לך האות בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוהים על ההר הזה" (שמות ג יב) רואים שכל העיקר היא קבלת התורה ולא יציאת מצרים!?

החידושי הרי"ם על מסכת שבועות (דף שט"ז) מתרץ: כל זמן שלא קיבלו עם ישראל את התורה לא היה יציאת מצרים כלל, ועיקר יציאת מצרים היה בשעת קבלת התורה שאז נפסקה זוהמתן של ישראל.

עוד מתרץ החידושי הרי"ם: כיון שעיקר יציאת מצרים היה על כוונה זו של קבלת התורה, וזהו זכר ליציאת מצרים כי על ידי זה נתעורר פנימיות של יציאת מצרים, ואין הפירוש לזכור זה, רק כי זיכרון הוא ענין עמוק בלב

אומרת הגמרא במסכת שבת (דף פ"ח ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים.

קע"ה) דבן המייצר מסלק הלוקח, משום ועשית הישר והטוב, וכיון שהמלאכים שוכנים בשמים עם התורה הם קודמים, לעם ישראל שהם רחוקים במיקום מן התורה, אמנם מצונו בגמרא במסכת בבא בתרא (דף ה ע"א) וכתב רש"י (שם) שאם היה הלוקח עני והמצרן עשיר, אין בזה משום דינה דבר מצרא, ולפי זה יש לומר שידעו המלאכים והבינו שכלפי אומות העולם הם בגדר עשירים, שהרי הם אומרים שירה לפני הקב"ה, ואילו האומות הנבערים מדעת ורחוקים מהקב"ה הם בגדר עניים ולא שייך בהם דין בר מצרא, ורק כלפי בני ישראל עם קרובו שהם בגדר עשירים היו המלאכים סבורים ששייך בהם דינה דבר מצרא.

עוד אפשר לתרץ: שהפחד של המלאכים היה בגלל שידעו שיהודי כשלומד תורה הוא יכול להגיע לקרבת אלוהים יותר ממלאכי השרת, כמו שכתב האור החיים הקדוש בפרשת יתרו על הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים וגוי קדוש" וז"ל: ואתם, לבל יחשבו כי דבריו להם על העתיד לבא בעלות הנפש אחר הפרדה מהגוף ישיג הרוחניות מעלות הסדורות אבל בחיים חיותו תרחיק הדעת השגה זו, לזה אמר "ואתם" פירוש אתם בעצמיכם בעלי גויה תשיגו מעלה זו, ומצונו שהצדיקים השיגו מעלה זו שנקראים מלאכים וקדושים, כי באמצעות התורה תגדל ותעלה מעלת האדם עד אין קץ למעלה מהמלאכים סנהדרין (דף צ"ג ע"א) וזה לך האות כי ה' בחר ליותר מעלה לקדושת מקום כבודו עם ישראל, הא למדת כי הם למעלה מהם כי מעלין בקודש ואין מורידין, אבל זה רק אם לומדים תורה עם יראת שמים וזה שייך רק אצל עם ישראל עם הנבחר, משא"כ באומות העולם, אפילו כשהם לומדים תורה אין הם מתקבצים בקרבת אלוהים, לכן לא היה איכפת למלאכים שהגויים יקבלו את התורה, משום כשגוי לומד זה לא יקדם אותו לאף מקום.

מדוע לא נחרב העולם אחרי שעם ישראל קבלו את התורה והרי דבר שנעשה באונס אינו נחשב מעשה?

ברוך הוא עם שמים וארץ אי יקבלו ישראל את התורה מוטב, והרי ישראל לא קבלו אלא באונס כפיית ההר כגיית.

ומתוך החתם סופר: דדוקא שב ואל תעשה מהני טענת אונס כגון אם לא באתי ולא בא, אבל בא באונס כל שהוא קום ועשה, כיון שנעשה מעשה אין אונס כלל וקבלת התורה עשיית המעשה הוא והא דרחמנא פטרי לאונס גבי ולנערה לא תעשה דבר, התם שאני דהמעשה אינו נחשב למאומה דרחמנא לבא בעי ועיקר קיום המצוות בלב, ואי לא חומר עריות לא הי' צריכים קרא לזה.

איך תיקנו חכמים להיות ערים בכל ליל שבועות הרי זה מבטל מצות עונג יו"ט?

בהלכות שבת. וכך כתב הטור הלכות יו"ט (סימן תקכ"ט) "מצות יום טוב לחלק אותו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה ואף על פי שצריך כל אדם לצמצם יציאותיו אל יצמצם בהוצאת יום טוב וצריך לכבדו ולענגו כדרך שמענג ומכבד השבת". וכן פסק מרן בשולחן ערוך (שם סעיף א) "וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת", וכן כתבו הביאור הגר"א והשולחן ערוך הרב שם. וכך כתב גם ספר המנהיג סימן צ"ו שיש מצוות עונג ביום טוב.

עוד אפשר לתרץ על פי מה שמבואר בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן רפ"ח) שמתור להתענות תענית חלום בשבת כיון שנפשו עגומה עליו וזה עונג רדיה, ואף בשבועות מצונו שאסור לעשות כן כיון שבעיני חציו לכו, היינו כיון שיש דין מיוחד של אכילה בשבועות, אך לא מצונו דין מפורש על שינה, וצריך לומר שכיון שיש לאדם שמחה בכך שמקיים את המנהג ולומד תורה בלילה אין לו צער מכך שאינו ישן ולכן מותר לעשות כך, וכך כתב המהר"ל בספרו גבורות ה' (פרק נ"ג) בביאור טעמם של התנאים שהיו ערים כל ליל הסדר וסיפרו ביציאת מצרים וכן כתב בשיירי טהרה (מערכת י' אות כ"ו) כאשר הוא דן באריכות ובטוב טעם איך מותר להיות ניעורים כל הלילה בשבת וימים טובים.

ואולם לעני"ד יש לעיין לפי זה באדם שאין לו שמחה מהיותו ער בלילה אלא עושה זאת בלית ברירה כדי לא להתבייש מחבריו ילדיו וכדומה האם מבטל בזה מצוות עונג ביום טוב ועליו ללכת לישון – ואשמח לשמוע את מה שחושבים כבוד התי"ח שליט"א הקוראים את הדברים.

מדוע לא נקרא הר סיני על שם אהבה של הקב"ה לישראל אלא רק על שם שירדה שנהא לגוים?

היוצא מזה שלפעמים מחמת גודל השנאה לאומות יושג אהבה לישראל, אך אהבה זו אינה שלימה, אבל לפעמים נהפוך הוא, על ידי שגדלה אהבת ישראל בעיני מחמת קיום מצותיו יורד שנהא לאומות העולם, אף אם הם יאמינו בו כמו לעתיד במהרה שיעבדו כולם לשמו הגדול, אך נגד אהבת ישראל יהיו הם בעיני כשנואים, ולכן בשעת קבלת התורה שהיו ישראל במדרגה קדושה ירדה שנהא לאומות העולם מכא אהבת ישראל, וזהו המדרגה החשובה ממדרגה השנייה, ולכן נקרא הר סיני ולא הר אהבה.

האם יוצאים קולות בכל יום מהר סיני שילמדו תורה והאם אפשר לשמוע את זה?

יש להקשות: הרי אף אחד אינו שומע את הכרוז שיוצאת מהר סיני, אם כן מה המטרה של הכרוז, כך הקשה הבעל שם טוב מובא בבעל שם טוב, פרשת בחקותי, ובתולדות יעקב יוסף פרשת צו, ובדגל מחנה אפרים פרשת ויקרא, וכן בפירוש תפארת ישראל על המשניות.

המהר"ל צינץ (בדרוש שני למתן תורה) ומתוך: מכיוון שהמלאכים ידעו מראש שאומות העולם לא ירצו לקבל את התורה – לכן לא התנגדו לה, מה שאין כן לגבי עם ישראל העם הנבחר, אז ידעו המלאכים שיש סיכויים גדולים שהם ירצו את התורה ולכן הם יקבלו את התורה – לכן אז המלאכים התנגדו בכל כוחם ואמרו "יתנה הודך על השמים".

ובישמח ישראל חג השבועות מתוך: על פי מה שמבואר במדרש שיר השירים (ל' ו) שלאומות העולם לא רצה הקב"ה לתת אלא רק מצות גלומות, דהיינו שלא יהא להם שום כח לחדש דבר חדש, אלא רק מה שהם שמעו במפורש מאת הקב"ה, אבל לעם ישראל הרי מבואר במדרש שיר השירים (ט"ו ג) שכאשר המלאכים שואלים את הקב"ה מתי נתקדש החדוש? אומר להם הקב"ה: אני ואתם נלכה לבית דין של מטה, וישראל קא מקדשו להו לזמנים, וכן בכל המצוות ובכל פירושי התורה מבואר בשנים עשרה דרשות להר"ן (סוף דרוש ג) שניתן לישראל כח הפירוש ולכן אין משגיחים בבת קול, ותורה לא בשמים הוא בתנורו של עכנאי (ב"מ נ"ט) ועל זה קטרגו המלאכים ואמרו אשר תנה הודך דייקה, הוד התורה תן לנו, מה שאין כן באומות העולם נשאר הוד התורה בשמים.

ולפי יסוד זה מתוך בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן קס"ה) את הקושיה המפורסמת איך מברכים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, הרי מבואר בגמרא במסכת עבודה זרה שהקב"ה סיבב בין כל האומות העולם ורצה לתת להם את התורה?

וצריך לומר שהקב"ה לא נתן לאומות העולם את הכוח לפרש ולחדש דברים, מה שאין כן לנו יש את הכוח לפרש ולחדש דברים והקב"ה יסכים עם זה. ביציב פתגם לחג השבועות (עמוד רמ"ד) מתוך: על פי מה שכתבו החיד"א בספרו כסא דוד (דרוש ד') וכן בספרו בפני דוד בפרשת משפטים (אות י') שטענת המלאכים הייתה על פי מה שפסק מרן בשולחן ערוך (חו"מ סימן

איתא בגמרא במסכת שבת (דף פ"ח ע"א) אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום השישי, ה"א יתירה למה לי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. והקשה החתם סופר כתובות (דף ג' ע"א): הרי קימ"ל בגמרא במסכת כתובות (דף ג' ע"א) שבכל העניינים יש אונס, וקשה מתנאי שהתנה הקדוש

איתא במגן אברהם (או"ח סימן תצ"ד) בשם הזוהר שחסידי הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן, ואפשר לתת טעם על פי פשוטו לפי שישראל היו ישנים כל הלילה, והוצרך הקב"ה להעיר אותם כמו שנאמר במדרש לכן אנו צריכים לתקן זאת.

ויש להקשות: כיצד נוהגים כלל ישראל להיות ערים בליל שבועות והלא כולם רגילים לישון בכל לילה ויש בזה מיעוט בעונג יום טוב, והרי קימ"ל (רמ"א סימן ר"צ) שאסור לאדם שרגיל לישון בצהרים לבטל את השינה בשבת בצהרים כיון שזה עונג ואין לבטל מעונג שבת, ואיך תיקנו חכמים להיות ערים כל ליל שבועות הרי זה מבטל מצות יו"ט.

ונראה לומר שלכאורה דין השינה בשבת הוא מצד עונג שבת, ולא מצונו מצוות עונג יום טוב אלא 'שמחת יום טוב' וכך משמע בלשון רש"י בגמרא במסכת ביצה (דף ל"ז ע"א) שכתב עונג שבת ושמחת יום טוב, וכך הביא האבודרהם בהלכות מעריב של שבת בשם אחד הראשונים שאין מברכים על נר של יום טוב כיון שלא מצונו מצוות עונג ביום טוב אלא בשבת, וכן מצונו גם בפני יהושע במסכת ביצה (דף ל"ד) ובפתי תשובה (יו"ד סימן של"א סק"א) שאין יום טוב קובע למעשר כשבת, כיון שאין מצוות עונג יום טוב. ואולם בפשטות לשון הפוסקים משמע שיש מצוות עונג ביום טוב כמו בשבת, כך משמע בלשון הרמב"ם בהלכות יו"ט (פ"ו הלכה ט"ז) שכתב וזה לשון 'כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש, וכבר בארנו הכיבוד והענינו

אומרת הגמרא במסכת שבת (דף פ"ט ע"א): רב חסדא ורבה בריה דרב הונא דאמרי תרווייהו מאי הר סיני, הר שירדה שנהא לאומות העולם עליו.

והקשה החתם סופר (דרשות חלק ב' דף ר"צ טור ב' ד"ה אל ה'): לכאורה היה ראוי לקרותו הר אהבה שבו ירדה אהבה לישראל, ומדוע נקרא על שם שנאת הגויים?

ומתוך החתם סופר: על פי מה שדרשו חז"ל בגמרא במסכת עירובין (דף כ"א ע"ב) על הפסוק "נלינה בכפרים" שמבקשים ישראל מהקב"ה שידין אותן בין האומות הכופרים בו, ואם יסתכל בנו לנגד האומות אז נמצא חן בעיניו,

איתא במשנה אבות (פרק ו' משנה ב') אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה.

נתיישב בדעתו וחזר מעצמו, השני נתייעץ עם חכם אחד ודיבר על לבו מה ראה על ככה וחזר, השלישי הגיע למקום שדנים בני אדם על כיוצא בזה, וחזר מחמת מורא, הרביעי לא שב כלל, והמלך לזה שחזר מעצמו נתן לו יותר גדולה, מאחד שנתיישב בטוב שכלו לחזור, מה שאין כן להשני אמר אילו לא מצא חכם שיעצו כך לא היה חוזר, והשלישי שחזר מחמת שראה שדנים לבני אדם, מינהו המלך להיות ממונה שם לראות זה הצער. ובתפארת ישראל (ויכין) על מסכת אבות (פרק ו) כותב: שגם עכשיו סביב להר סיני נשמע באוויר שממעל להר תמיד קול הברה כעין קול רעם דברים ואין מבין. וזה דבר פלא. ולפע"ד לאלה רמז ריב"ל, שהקולות הנשמעים שם יתנו רמז לאדם להזכירו מתן תורה. וכי עכשיו ירעם על הדור שאינן מכבדים אותה כראוי לשמור מצותיה כראוי. וזהו הקול הקטן החוזר מקול הגדול שנשמע אז ביום הקהל בעת מתן תורה, וזהו בת קול דקאמר הכא, ר"ל קול שנולד מקול אחר.

איך קראו לרות לפני שהתגיירה?

וכן משמע ב"זוהר הרקיע" להרשב"ץ בהקדמה, שכתב: אמרו שרות המואבייה נקראת כן, על שם שנתגיירה וקבלה עליו תר"ו (רו"ת- 606) מצוות נוסף על שבע מצוות בני נח שהיו עליה כבר, וכן כתב גם כן הגר"א על מגילת רות (א ד).

האם ניתן להקדים לוי לישראל בזכות לנקות את בית הכנסת? הוכח מפרשת השבוע!

והקשה המקדש דוד (אות ה) יש לעיין איזה עדיפות יש ללוי מעל ישראל להיכנס להיכל, והרי גם הלוי זר הוא? ותיירץ על פי המבואר בדברי רש"י בגמרא במסכת ערכין (דף יג ע"ב ד"ה אין לוי קטן נכנס לעזרה), דלויים היו גם ממונים לנקות את העזרה בנוסף למה שהיו שוערים ומשוררים, והוצאת הטומאה בכלל ניקוי עזרה הוא. אלא דבהיכל מקדימים את כוהנים ללויים מאחר דאסור לזר להיכנס להיכל, אבל במקום שאין כוהנים וחייב זר להיכנס, עדיף שלוי יכנס שתפקידו לנקות המקדש. וע"ש שכתב דגם לענין לבנות ולתקן שיך לומר דהו"ל כניקוי שהוא שירות לצורך תיקונו של מקדש. לפי זה בנוגע לניקוי בית הכנסת, יש להקדים לוי כפי שהיה בבית המקדש.

המדרש שמואל (אבות פרק ו' משנה ב') כותב: שדברי המשנה הם דרך משל שהלא אם הבת קול באה כדי להתרות בבני אדם שילמדו תורה, היה ראוי שישמעו אותו כל בני עולם, אלא כוונת המשנה שהרי התורה ניתנה בהר חורב ושם נשבעו כל ישראל לקיים את התורה, וכאשר בני ישראל אינם עוסקים בתורה, צריך האדם לחשוב שכאילו הר חורב מכריז אומר או להם לבריות מעלבונה של תורה.

בתולדות יעקב יוסף פרשת צו (דף פ"ג ע"ג וע"ד) בשם הבעש"ט מתיירץ: כי למעלה הוא עולם המחשבות, ואין אומר ואין דברים תהלים י"ט ד' והכרוז הוא מחשבות והרהורי לב לטוב, ולכך אין רשע שאין לו הרהורים טובים בכל יום, מכח הכרוז, אלא שבבוא הרהורים הטובים מפנה אותם ומעבירן מלבו, ומפנה לבו לבטלה, ובוודאי מתחייב בנפשו, שניתן לו אוצר טוב והוא בורח מהמלך, כמו ששמעתי משל בשם מורי, למלך שהיה ממנה על אוצר ארבעה שרים ונטלו האוצר וברחו, האחד מהם המהרש"א בגמרא במסכת ברכות (דף ז ע"ב) כתב: שגם קודם שנתגיירה קראו לה רות. ואמנם בדברי רשב"י בזוהר חדש על מגילת רות (עט ע"א) מבואר דשם זה ניתן לה, אחר שנתגיירה ובזמן גיותה קראו לה "גילית".

"זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא" (ד כד)

מעשה בבית כנסת שאירע מיקרה שהמנקה הקבוע לא הגיע לנקות את בית הכנסת, והנה הגיעו לגבאי שני מתנדבים שרצו הם לזכות במצווה של ניקוי בית הכנסת, אחד מהם ישראל והשני לוי, מי יזכה במצווה? נאמר במשנה ברורה (סימן רא ס"ק יג): טוב להקדים הלוי גם כן לישראל אם הם שווים בחכמה, בברכת המזון ובברכת המוציא וכן בנתינת צדקה וכו', וכך כתב הערוך השולחן (סימן קלה ס"ב) בשם הרא"ש וז"ל: בוודאי גם בלא הכהן יש ללוי יותר קדושה מהישראל, לכתיב בעת ההיא הבדיל את שבת הלוי (דברים י, ח) ועיין בדבריו של הגר"א ווסרמן הי"ד בספרו קובץ שיעורים על הגמרא במסכת בבא בתרא (סימן רעז). ואם כן יש ענין להקדים את הלוי על פני הישראל.

והנה הגמרא במסכת עירובין (דף קה ע"א) אומרת: תנו רבנן הכל נכנסין בהיכל לבנות לתקן ולחוציא את הטומאה, ומצוה בכוהנים, אין שם כוהנים נכנסין לויים, אין שם לויים נכנסין ישראלים.

"תקונו לוי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקונו את תרומתי"

אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!

אנו נערכים להרחבת האדרת ושיפוץ בית המדרש חדר השיעורים עזרת הנשים, וקניית ארון קודש חדש גדול ופנוג לספרי התורה וכל כלי הקודש.

זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בזיכוי הרבים ובעהפכה הרוחנית בגבעת זאב ולקחת חלק בזכויות הלימוד ויזון לתרום גם לשיפוץ עזרת הנשים וחזר השיעורים ולזכות בקדיאת שם לע"נ.

לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681

ניתן לתרום ולסייע גם בבית בטלפון מספר: 052-8144488

האם לישראל מותר לשבת בעת ברכת כוהנים או שיש חיוב לעמוד בשעת ברכת כוהנים? הוכח מפרשת השבוע!

בגמרא במסכת ראש השנה (דף כח ע"ב) בסוגיה של בל תוסיף מבואר שכהן אינו יכול להוסיף ברכה במשך כל היום, משום שכל היום הוא "זמן המצווה", משום "דאילו מתרי ליה ציבורא אחרינא הדר ביה". ומדברים אלו הקשו התוספות בגמרא במסכת ר"ה (דף טז ע"ב ד"ה ותוקעים) היאך מותר לתקוע בשופר תקיעות נוספות במשך ראש השנה, והרי כל היום הוא זמן המצווה, ולכאורה יעבור באיסור בל תוסיף. והקשה רבי עקיבא אייגר בגמרא בר"ה (שם) על התוספות קושיא עצומה [ראה בדבריו: "עפר אני תחת רגלי רבותינו בעלי התוספות"] שלכאורה יש חילוק ברור בין ברכת כוהנים לתקיעה בשופר, כי בברכת כוהנים, גם בפעם השנייה והשלישית הכהן יוצא ידי חובת המצווה שיש לו לברך את עמו ישראל באהבה, ולכן יש בזה בל תוסיף במשך כל היום [שהוא זמן המצווה]. מה שאין כן אדם התוקע לחברו, המצווה אינה שלו אלא של חברו, לכן אין זה נחשב שכל היום הוא "זמן המצווה", ולא שייך בזה איסור בל תוסיף.

רעק"א שאל את חתנו, החתם סופר, את הקושיה על התוספות בראש השנה. ובשו"ת חתם סופר (או"ח תשובה כב) תירץ על פי דברי החרדים, שגם בברכת כוהנים כאשר הכהן נושא את כפיו [בפעם השנייה], הישראל מקיים מצוה להתברך מהכוהנים, ומפורש בגמרא שברכת כוהנים נחשבת ל"זמנו" [לענין בל תוסיף] למרות שהוא מוציא את הישראל ידי חובתם להתברך, והוא הדין בתקיעת שופר. על כל פנים, לשיטת החתם סופר, יש להוכיח כשיטת החרדים מדברי התוספות שהבאנו. (ועיין בדברי החתם סופר נפק"מ מחידושו זה, שלאלה האם כהן שנשא כפיו ובא לבית הכנסת אחר ומצא ציבור מתפללים, רשאי לשאת כפיו בברכה). ברם אליבא דהאמת, החתם סופר עצמו ביאר את דברי

"כה תברכו את בני ישראל אמור להם ושמו את שמי" (ו כג). בראשית הדברים נבאר בקצרה את החיוב להתברך מהכוהנים. בספר חרדים (פ"ב ס"ח) כתב: "מצוה לברך כהן את ישראל, וישראל העומדים פנים כנגד פני הכוהנים בשתיקה ומכוונים לבס לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצווה". דברי החרדים הועתקו ככתבם וכלשונם בביאור הלכה בתחילת הלכות נשיאת כפים (סימן קכח ס"א) ולאחריהם הוסיף בביאור הלכה "והביאורו אחרונים", ומשמע שנקט את דברי החרדים לדינא.

ואולם יש לעיין מה כוונתו של ספר החרדים בדבריו שהישראל הם "בכלל המצווה", האם הישראל מקיים בעצמו מצוה כאשר הוא שומע את ברכת הכוהנים, או שהוא רק בגדר מסייע לכהן לקיים מצוותו. ועוד צ"ב בהבנת דברי החרדים, האם המצווה שיש לישראל להתברך מהכוהנים היא מצוה חיובית, והיינו שיש חיוב ללכת לשמוע ברכת כוהנים כדי לקיים המצווה, או שזו מצוה קיומית, ונפקא מינא לכמה דינים כפי שנראה בהמשך.

מאידך, הריטב"א בגמרא במסכת סוכה (דף לא ע"ב בד"ה מאי לאו) כתב במפורש כי "ליכא חיובא אישראל להתברך, מצוה דכהן הוא". והבין המנחת חינוך (במצווה שעח) שהריטב"א חולק על ספר החרדים [ועוד כתב המנחת חינוך, שלדעת החרדים שיש מצוה על הישראל לברך, הרי זו מצוה עשה שהזמן גרמא, מכיוון שאין נשיאות כפים בלילה, ולכן נשים יהיו פטורות מקיומה.

והנה מצאנו בדברי האחרונים שהביאו ראיות לחידושו של החרדים, כדי לבאר כמה מסוגיות הש"ס ע"פ חידושו, ומתוך הדברים נבוא לביאור גדרי המצווה לישראל להתברך בברכת הכוהנים, לשיטת החרדים.

שכתב בזוה"ק (דף קמ"ז סע"א) תאנא בההיא שעתא דכהנא פריס ידוי צריכים עמא למיתב בדחילו באימתא ובההיא שעתא מתברכן עילאין ותתאין וכו', ואם איתא שצריכים לעמוד הוליל צריכים עמא למיסק וכו'.

וכן כתב האליה רבה (שם ס"ק כ"ט): אפשר דציבור שיושבים נגד פני הכהנים אין בכך כלום דדווקא כהן מוזהר. וכן בשו"ע הרב (סימן קכ"ח סעיף כ"ג) פוסק כשיטת המג"א וכותב, שהצבור רשאים לישב בשעת ברכת כהנים רק שיהיה פניהם כנגד פני הכהנים.

הגאון רבי חיים דניאל פינסו בספרו שם חדש (ח"א דף ו' סע"א) כתב לטעון על דברי המגן אברהם שאין ראייה מדברי הזוהר הקדוש, שמה שאמר שצריכים העם לשבת באימה וביראה, כוונתו שצריכים "להתעכב" ולא לזוז ממקומם בעת ברכת הכהנים, וכמו שנאמר על בני ישראל במדבר "וישבו בקדש ימים רבים", והרי אין זה מסתבר שכל זמן שהיו בקדש רק ישבו, אלא ודאי שכוונת הפסוק היא "שהיו" בקדש ימים רבים. וכן הכוונה כאן בזוהר הקדוש. שהרי מצינו כיצא בזה לשון ישיבה במקרא, ופירושו לשון עיכוב, וכן בדברי חז"ל בגמרא במסכת קידושין (דף מ"א) טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו, ואדרבה, כתב בשם חדש שיש חיוב לציבור לעמוד על רגליו בשעה זו, שהרי כל העם שהתברך בהר גריזים ג"כ עמד על רגליו בשעה שברכו אותו, וא"כ ברכת כהנים שנלמדת מהר גריזים לענין עמידה של הכהנים, צריכה להיות בעמידה גם מבחינת הציבור. ובסופו של דבר הניח את דברי המגן אברהם בצריך עיון.

וכן כתב הרב בית מנוחה בדיני נשיאות כפים (אות ל"ח) דלאו אורח ארעא שהצבור יושב בעת ברכת כהנים, שכלום יש עבד שרבו מברכו והוא יושב. וכן המנהג שכל הצבור עומד בברכת כהנים ואין לשנות. וכן כתב בספר האשכול (סימן ט"ו עמוד ל) ובעידא דפרסי כהני ידיהו אסור לאסתכולי בהו אלא צריכים לעמוד לפניהם באימה ובכבוד ראש. וכן כתב המאירי בגמרא במסכת סוטה (דף מ' ד"ה כל שאין כהן שליח ציבור) אומר אחר ברכת הודאה, אלוהינו ואלוהי אבותינו ברכנו וכו', ואין אומרים ברכה זו אלא בתפלה הראויה לנשיאות כפים, ומכאן נהגו ברוב מקומות להיות הכל עומדים בשעה זו, שהרי במקום נשיאות כפים היא. וכן כתב המאירי בפי"ג במסכת מגילה (דף כ"ד) כתב וז"ל במסכת סוטה התבאר שברכת כהנים צריכה להיות בלשון הקודש ובנשיאות כפים ובעמידה, ומכאן נהגים בספרד להיות כל הצבור עומדים בשעה שהשי"צ אומר ברכת כהנים אפילו במקום שאין נושאים כפים.

ולענין אלה: המשנה ברורה (סימן קכ"ח ס"ק נ"א) מביא את דברי המגן אברהם שאין צריך לעמוד ומוסיף עלה, דהמנהג שהכל עומדים, ובשיעורא למנהג מוסיף בזה"ל וכן משמע במאירי סוטה פ"ז ומגילה פ"ג וכן משמע באשכול הלכות ברכת כהנים דכתב שהכל צריכים לעמוד בפניהם באימה וכבוד ראש.

נראה לומר, על פי מה שכתבו הפוסקים ועיין בספר ההפלאה על מסכת כתובות (דף כ"ד ע"ב) בשם החרדים דמצוות ברכת כהנים לישראלים יש נמי את המצווה של ברכת כהנים, כיון שאי אפשר לקיים את המצווה בלעד, א"כ לכך יש להם חיוב לעם לעמוד בעת ברכת כהנים כיון דהם חלק מהמצווה.

וכתב מרן הראשון לציון רבינו עובדיה יוסף זיע"א בספרו שו"ת יחוה דעת (חלק ה סימן טו) לחזק את שיטתו של השם חדש מדברי ההפלאה בחידושו לגמרא במסכת כתובות (דף כד ע"ב) שכתב, שכשם שיש מצווה מן התורה על הכהנים לברך את עם ישראל, כך מצווה מן התורה לישראל להתברך מפי הכהנים, וכן משמע מדברי ספר חרדים (פרק ד אות יח), ואם כן גם על הישראלים המתברכים לעמוד בעת הברכה.

ואף שמדברי הריטב"א בגמרא במסכת סוכה (דף לא ע"ב) משמע שאין חיוב על ישראל להתברך, מכל מקום כתב בשו"ת דבר אברהם חלק א (סימן לא) ליישב, שכוונת דברי הריטב"א הם, שאין חיוב על ישראל לחזק אחר ברכת כהנים, אבל לכוהנים עצמם, כל שקראו לכהן לברך – מחויב הוא לקיים את המצווה.

ויש להוסיף שהרי נאמר "וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכסם", והיינו שכשאומר המברך "ואני אברכסם" צריך לכוון שהקב"ה יברך את ישראל, ומכיוון שהקב"ה הוא המברך והכהנים הם שלוחי דרחמנא ראוי שגם השומעים יעמדו ביראת כבוד, כמו שנאמר (מלאכים-א. ח, יד. דברי הימים-ב. ו, ג) "ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל, וכל קהל ישראל עומד".

ולכן יש לציבור לעמוד בשעה שהכהנים מברכים אותם. ורק חולה או זקן שקשה עליהם הדבר, רשאים לשבת. ועיין עוד באריכות שו"ת יביע אומר (ח"ו).

התוספות באופן אחר (או"ח תשובה קסז), ואדרבה, כתב כי "לדעת רוב הפוסקים אין מצות עשה על הציבור להתברך".

הגר"י פערלא בספר המצוות (עשה טו) הביא ראיה נוספת לשיטת החרדים מדברי הגמרא במסכת סוטה (דף לח ע"ב) "עם שאחורי הכהנים אינם בכלל הברכה, ועם שבשדות דאניסי בכלל הברכה הם. ולכאורה למאי נפק"מ בהכי להלכה, אם לא לענין לצאת הציבור ידי חובתם", לומר שאם היו הציבורי אחורי הכהנים לא יצאו ידי חובתם, ומוטל עליהם חיוב להתברך". ומסיים הגר"י פ: "וכנראה משם הוא עיקר מקור דברי החרדים".

וכן בגמרא במסכת שבת (דף קיח ע"ב) אמרין: אמר רבי יוסי "ממאי לא עברתי על דברי תנאי, יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חברי עלה לדוכן אני עולה". והקשו התוספות שם: "מה איסור יש בזר העולה לדוכן, אם לא משום ברכה לבטלה של כהנים אמרה תורה לברך את ישראל". ותמה הרמ"א בדרכי משה (או"ח סימן קכח) על דברי התוספות מהגמרא בכתובות (דף כד ע"ב) שישאל הנושא כפיו עובר באיסור עשה, ופרש"י שאיסור זה נלמד מהפסוק "כה תברכו" - "אתם ולא זרים".

ותירץ בעל ההפלאה בגמרא במסכת כתובות את קושיית הרמ"א, על פי דברי החרדים, שיש מצוה על ישראל להתברך בברכת כהנים, ולכן אמר רבי יוסי [שהיה ישראל] שאם יעלה לדוכן עם כהנים אחרים המברכים את הברכה, יפסיד את המצווה להתברך מהם, שכן הוא אינו עומד לפניהם, כמפורש בגמרא במסכת סוטה (דף לח ע"א) שכדי להתברך מהכהנים צריך לעמוד עם הפנים כנגד פני הכהנים, כפי שפסק מרן להלכה בשו"ע שם סעיף כג).

והנפק"מ האם אמרין כשיטת ספר החרדים: א. יציאה מבית הכנסת בשעת ברכת כהנים - לדעת החרדים אסור לצאת אם עדיין לא שמע ברכת כהנים ביום זה וכך כתב בפסקי תשובות (בסימן קכח אות ב). ובקובץ עטרת פז (סימן קכח סא) כתב שאם שומע ברכת כהנים הוא עוסק במצווה ואינו רשאי להניח מצוותו אפילו לצורך יציאה לקיום מצוה אחרת, כגון השתתפות בבית מילה.

וכתב בספר אלהי יעקב בהלכות ברכת כהנים (סימן ט) בשם רבנו יוסף חיים הבן איש חי אם יוצא מבית הכנסת באמצע ברכת כהנים, נחשב כיוצא מבית הכנסת בשעת קריאת התורה שעליו נאמר "ועוזבי ה' יכלו". ב. לא שמעתיבה אחת מברכת הכהנים - כתב מו"ר הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל בספרו שו"ת מנחת שלמה (ח"ב סימן ד אות יז) וכן בספר הליכות שלמה שהסתפק אם קיים את המצווה להתברך, אך אם הישראל הסיח דעתו משמיעות הברכה, נקט הגרש"ז זצוק"ל שלא קיים את המצווה. ג. חיוב ההשתדלות לשמוע ברכת כהנים - בפשטות תלוי בהבנה בשיטת החרדים, האם המצווה חיובית או קיומית, אמנם בספר אהלי יעקב (סימן ט) כתב, כי גם לפי הסבורים בהבנת החרדים שיש חיוב להתברך, זהו רק פעם אחת ביום. אך אם זו מצוה קיומית, ודאי בכל פעם ששומע הברכה, מקיים מצוה, ולכן באופן שנמצא במקום שיש הרבה מניינים [ב"שטיבאלאך" או כרחבת הכותל המערבי] יש בזה ענין ללכת ולשמוע פעם נוספת ברכת כהנים. ובשו"ת שערי ציון (בסימן כב) דן בהרחבה האם למתפלל ברחבת הכותל המערבי, יש חובה או ענין לעבור למניין נוסף לשמוע ברכת כהנים, ומסקנתו שאין חיוב ללכת למניין אחר להתברך, שכן אין חיוב עשה להתברך אלא קיום מצות עשה, אך ודאי יש ענין וקיום מצוה ללכת ולהתברך מהכהנים. ד. וכן נפק"מ לגבי עניית אמן אחר ברכת כהנים כשעומד בקריאת שמע וברכותיה ושתיקה בשמונה עשרה לשמוע הברכה - באגרות משה (או"ח ח"ד סימן כא אות ב) כתב על פי דעת החרדים, שהעומד בקריאת שמע וברכותיה צריך לענות אמן אחר פסוקי הברכת כהנים, אך לא אחר הברכה שמברכים הכהנים [אקב"ו לברך את עמו ישראל באהבה]. וכתב הגר"י אלישיב בספרו הערות על מסכת סוטה (דף לח ע"ב) על דבריו: "דכיון דמשמעות כל הראשונים ומסתימת דבריהם שמע מינה דלא ס"ל כהחרדים, וליכא מצוה על הישראל להתברך, וכיון שכן אינו נראה שמותר להפסיק באמצע שמונה עשרה בשתיקה" [וכן אין לענות אמן באמצע ברכות ק"ש].

ועתה נבוא לדון בשאלה בראש הכותרת: פסק מרן להלכה בשולחן ערוך בהלכות נשיאות כפים ונפילת אפים (או"ח סימן קכ"ח סעיף י"ד) וז"ל: אין מברכים הכהנים ברכת כהנים אלא בלשון הקודש ובעמידה.

יש לחקור האם רק הכהנים צריכים לעמוד בעת ברכת כהנים אבל שאר המתפללים הישראלים יכולים לשבת או דילמא אף המתפללים הישראלים גם כן צריכים לעמוד.

והנה המגן אברהם (או"ח סימן קכ"ח ס"ק כ"ב) כתב וז"ל: נראה לי שהצבור רשאים ליישב רק שיהיו פניהם נגד הכהנים בעינין שיהיו פנים נגד פנים, וכן משמע בזוהר פרשת נשא, וכוונתו של המגן אברהם למה

כהן זקן שאינו יכול לעמוד האם מותר לשבת בעת נשיאת כפים?

א"כ לפי זה זקן מוטב שלא יישא כפיו דעמידה מעכב, אבל מביא מהרמב"ם דעמידה בברכת כוהנים אינו מעכב, ולכן פוסק דזקן כהן מוטב שיישא את כפיו בישיבה, מאשר יעבור על הא דאמרין בגמרא כל כהן שאינו נושא את כפיו עובר בג' עשה. אבל ביד אהרן וכן בכנסת הגדולה פוסקים דמוטב שלא יישא כפיו כלל, דעמידה מעכב.

ונראה לומר סברה דאסור משום שגורם שיתכלו עליו, וכמו שאסרו הרבה דברים שגורמים שיתכלו.

ולענין הלכה: פסק המשנה ברורה (או"ח סימן רמ"ח ס"ק י"ד) דזקן לא יישא את כפיו בישיבה, ובפוסקים כתבו שטוב שיצא מהבית הכנסת, כדי לחוש לשבות יעקב, עיין אבן ישראל חזיון סימן י', וכן שולחן הטהור ס"ק ה"ז.

כהן שיש לו שונא בבית הכנסת האם מותר לו לברך ברכת כוהנים?

את ישראל תהיו מברכים אותם באנגריה ובבהלות, אלא תהיו מברכים בכונת הלב כדי שתשלוט הברכה בהם כו', והיינו באהבה כלומר בכל לב.

ובמשנה ברורה (סימן קכ"ח ס"ק ל"ח) כתב כהן שהצבור שונאים אותו או הוא שונא את הצבור סכנה הוא לכהן אם יישא כפיו, ולכן יצא מביה"כ קודם רצה אם אינו יכול לכופ את יצרו ולהסיר השנאה מלבו, וע"ז תקנו בברכה לברך את עמו ישראל באהבה.

ובשו"ת תשובות והנהגות (כרך ה' סימן מ"ט) אנא עובדא ידענה בבית הכנסת בירושלים שהתפללתי שם יום יום, ובא כהן אחד ואמר שהוא שונא את הרב שם, והזהירו אותו שלא יישא כפים, ולעג על זה הכהן באומרו שרב זה מותר לשנוא, ולא דיבר הזוה"ק בכגון דא, ולמרביית הפלא באותו לילה ממש נפטר כהן זה באופן פתאומי אף שלא היה חולה מעולם, והציבור ראו בזה מופת שמוכיח את קדושת דברי הזוה"ק והפוסקים שהביאו דבריו אלו.

ובביאור על ספר המצוות לרס"ג הרב פערלא (עשין עשה ה"ז) כתב פירוש אחר לגמרי וז"ל ומה שתקנו לומר באהבה, אפשר לומר על פי מה דאמרין בגמרא במסכת סוטה (שם) אריב"ל מנין שהקב"ה מתאוה לברכת כוהנים שנאמר ושמו את שמי וגו', ופירש"י ז"ל תלה הכתוב הדבר בהם להיות ברכה זו שימת שמו על עמו, ולא עשאה צורך ישראל אלא צורך מקום עכ"ל עיין שם, ואם כן אפשר לומר דצונו לברך את עמו ישראל באהבה. היינו לומר שצונו באהבה לברך את ישראל, דהיינו דבאהבתו לברכת כוהנים צווה אותם לברך את ישראל.

האם אפשר לכהן לצאת במצות ברכת כוהנים על ידי הדין של שומע כעונה? הוכח מפרשת השבוע!

קול רם כאדם האומר לחברו וכמו דנפקא לן בגמרא במסכת סוטה (דף ל"ח) מקרא דאמור להם ובזה לא שייך שומע כעונה דהרי ענייתו של הכהן השומע הרי אינו נשמע להעם השומעים ולא עדיף הך כהן השומע מאם היה אומר מפורש בפה רק בלחש דלא יצא.

והחזון איש בהלכות ברכת המזון (או"ח סימן כ"ט) השיג עליו: דכשם דמהני שומע כעונה לעצם הברכה כן מהני לגבי קול רם, והוכיח כן מהא דבקיודש מהני ביה שומע כעונה, ואף דלגביהם לא הוי על הכוס מ"מ מתייחס הכוס אל כולם, כן הדבר בברכת כוהנים הקול רם של המברך מתייחס אל כולם ומהני בה שומע כעונה. ועיין באריכות בדברים בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' נ"ז), וכן מה שכתב על כך הנצי"ב מוולוז'ין בספרו שו"ת משיב דבר (סימן מ"ז ד"ה סימן קכ"ח) וכן בדברי הקהילות יעקב על הגמרא במסכת ברכות (סימן י"א).

סוטה שהיא מתחת לגיל עשרים האם משקים אותה במים המאררים דהרי בשמים מענישים רק מגיל עשרים? הוכח מפרשת השבוע!

ויש לחקור האם סוטה שהיא בגיל פחות מבת עשרים שנה האם היא לא היו משקין אותה כיון דקימ"ל דאין מענישים בבית דין של מעלה פחות מעשרים והשקאת סוטה הויה כמיתה בידי שמים דהרי העונש מגיע מהשמים או דילמא מכיוון שהמיתה של הסוטה נגרמת על ידי השקאתה על ידי הכהן מקרי מיתה בידי אדם ומגיל שמחויבת במצות משקין אותה.

והנה הרוגז'ובר בספרו שו"ת צנפת פנח (סימן ר"ב) נשאל מהגאון רבי אלחנן הלפרין האם משקים סוטה פחותה מבת עשרים שנה מכיוון

איתא בגמרא במסכת סוטה (דף ל"ח ע"א) כה תברכו בעמידה, נאמר כאן כה תברכו ונאמר להלן אלה יעמדו לברך מה להלן בעמידה אף כאן בעמידה, ר' נתן אומר אינו צריך הרי אומר לשרתו ולברך בשמו מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה, ומשרת גופיה מנלן דכתיב לעמוד ולשרת.

יש לחקור מי שהוא זקן וחלש האם מותר לו לשבת בעת נשיאת כפים או דילמא עמידה בנשיאת כפים מעכב ועדיף שלא יישא את כפיו.

הנה בשו"ת שבות יעקב (חלק ב' סימן א') נשאל בשאלה זו ומביא הא דכתבו התוספות בגמרא במסכת סוטה (דף ל"ח ע"א בא"ד) הרי אומר נראה לר"י כהן שבירך ברכת כוהנים בישיבה לא עשה ולא כלום הואיל ואיתקש ברכת לשירות, וגבי שירות אמרין בגמרא במסכת זבחים (דף כ"ג ע"ב) דיושב מחלל עבודה, הלכך אף כאן צריך לחזור ולברך מעומד,

"כה תברכו את בני ישראל אמור להם" (ו' כג).

כתב מרן השולחן ערוך (סימן קכ"ח ס"ק י"ח): כשכוהנים מחזירים פניהם כלפי העם, מברכים אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה.

יש להקשות: איפה כתוב בתורה שצריך לברך את ישראל דווקא באהבה?

הנה במגן אברהם (סימן קכ"ח ס"ק י"ח) כתב על דברי מרן שם כשמחזירים פניהם כלפי העם, מברכים אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה, כתב וז"ל נראה לי דפירוש כמו שכתוב בזהוהר בפרשה כל כהן דלא רחיים לעמא או עמא לא רחמין ליה לא יישא כפיו.

ובמחצית השקל אורח חיים סימן קכ"ח ס"ק י"ח מסביר את כוונת המגן אברהם דרצה לומר היכן נצטוו לברך באהבה, ולזה פירש דבאהבה רצה לומר שהכוהנים והמתברכים צריכים להיות אוהבים זה את זה.

אולם עדיין צריך להבין את תירוץ של המחצית השקל היכן כתוב בתורה דצריך לברך באהבה.

הנה בבאר שבע בגמרא במסכת סוטה (דף ל"ט ע"א) מקשה על הא דאיתא שם בגמ' דכוהנים מברכים לברך את ישראל באהבה וז"ל ואם תאמר באהבה היכא כתיבה או רמיזא בתורה, וי"ל מכיוון שכתוב בפרשה (ו' כ"ג) "אמור להם" מלא, ואמרו במדרש תנחומא בפרשת נשא (אות י') וכן במדרש רבה (במד"ר י"א ד') דלהכי כתיב אמור מלא, אמר להם הקדוש ברוך הוא לכוהנים לא מפני שאמרתי לכם שתהיו מברכים

יש לחקור האם אפשר לכהן לצאת במצות ברכת כוהנים על ידי דין שומע כעונה כמו דאמרין לגבי שאר המצוות.

הנה בבית הלוי (סוף חומש בראשית עניינים שונים) מביא מה שאמר חכם אחד בברכות כוהנים דכהן אחד יכול לומר ברכת כוהנים ושאר הכוהנים ישמעו ושומע כעונה.

וכתב על כך הבית הלוי: הנה אם היה מקום לומר כן בוודאי דהיינו מרוויחים בזה לפרש לשון המשנה במסכת מגילה (דף כ"ד) המפטיר בבניא כו' והוא פורס על שמע והוא נושא את כפיו, דלא ידענו פירושה של המשנה בפשיטות דהא כל כהן נושא כפיו, ולפי זה ניחא דהוא יאמר הפוסקים להוציא שארי הכוהנים.

ואולם עיקר הדבר לא נהירא כלל: דהרי כל הדין של שומע כעונה שייך רק בדבר דאין צריך בו אלא אמירה לחודה, אבל ברכות כוהנים דצריך

"והשקה את האשה את מי המרים המאררים" (ה כד)

וכתב הרמב"ן (נשא ה' כ"א) וז"ל: והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס מלבד העניין הזה, שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום, כי חפץ למען צדקו לייסר הנשים שלא תעשינה זימת יתר העמים, שיהיו ראויים להשרות שכניה בתוכם.

והנה הגמרא במסכת שבת (דף פט ע"ב) אומרת: שבת דין של מעלה אין מענישים פחות מכן עשרים שנה.

וכן פסק הרמב"ם בפירוש המשניות במסכת סנהדרין (פרק ז'): אין הקב"ה מעניש בכרת אלא אחר עשרים שנה, ואין חילוק בזה בין זכרים לנקבות.

שהוא גדולה מ"י"ב שנה שוב המים בודקים אותה ואינה ככל מיתה בידי שמים שאין מענישים בבית דין של מעלה בפחות מבת עשרים.

ואולם נראה לומר דהנה בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן קנה) כתב וז"ל: שלא נאמר השיעורים הללו שבני עשרים נעשו בני עונשים בבית דין של מעלה אלא רק בעונשים על חטאים המחודשים לשעה, כגון עונשי דור המדבר וכן בשרה נאמר בת עשרים כבת ז' בלא חטא התם קודם מתן תורה הווה והכל אצלה כמצות שכליות ורק על זה נאמר שיעורים הללו, אבל עונשי התורה אין שום חלוק כי שיעורים הלכה למשה מסיני בין למלקות בין לקרבן ובן שלש עשרה שהביא שתי שערות הרי הוא שווה לכל עונשים שבתורה. אם כך לפי זה יוצא שבדאי שמשקים את הסוטה אף אם היא פחותה מבת עשרים.

ועיין באריכות בשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תנינא סימן קס"ד) מה שפלפל בדברים בטוב טעם.

ובספר יוסף דעת (יו"ד סימן שע"ו) הביא ראיות ברורות מדברי הגמרא ומדברי הראשונים שקודם בן עשרים שנה אינו בר עונשים בבית דין של מעלה.

הכותב פרשת סוטה בשבת האם חייב?

ובספר חמדת ישראל, וכן בקונטרס נר מצוה במלאכת שבת (אות כ"א) כתב: דבכותב מגילת סוטה בשבת דאף דלמחיקה עומדת, מכל מקום הוי כותב גמור, דהא דאינו חייב בכותב כתיבה שאינה מתקיימת היינו במקום שאין תכלית בהכתיבה, אבל הכא דהמצווה כך היא שיהיה כתיבה וימחק אותה אח"כ פשיטא דחייב משום כותב דהוי מתקן גמור בכתיבה, וכתובה זו כך דרכה וחובתה נראה ברור דהוי כותב גמור.

סוטה ששותה את המים המרים האם הייתה מברכת המצוות או הנהנין? הוכח מפרשת השבוע!

וכאשר העלנו את הדברים בבית המדרש שלנו "בית יוסף" בגבעת זאב העירו האברכים התי"ח שליט"א דאפשר שמטעם אחר אין לברך על זה, דהרי קימ"ל וכן פסק מרן להלכה בשולן ערוך שרק כאשר שותה מים לצימא מברך ברכת שהכל, וכאן הרי האשה אינה שתתה את זה לצמאה.

וכן העירו דבר נוסף: על פי מה שכתב רש"י בשם הספרי: שלא נטעה לומר שכוונת התורה "מים המרים" שהכוונה שהיו מכניסים דברים מרים לתוך המים, אלא שסופם של המים להיות מרים דהיינו בגלל העונש שמקבלת האשה, וברמב"ן כתב שהספרי חולק על דברי הגמרא שלנו שכתבה שהיו מרים ממש, לפי זה בוודאי מברכים השני.

איך יתכן שאם ראובן בבית הכנסת יכופו בית דין את שמעון לצאת?

וכתב המשנה ברורה (ס"ק יז) בשם תשובת מהר"מ מיניץ: יזהר החזן אם יש ריב וקטטה בין שני בעלי-בתיים, שיהא בשב ואל תעשה הן בדיבור הן במעשה הן בגלוי הן בסתר, וכל שכן אם יש עסק ריב עם אדם אחר שאינו מהעיר עם בעל הבית שיהא בשב ואל תעשה ואפילו אם אותו האדם הוא מחותנו או קרוב שלו. ואם יש לו שום קטטה ואיבה עם אחד מהקהל, אז צריך להעמיד את הדבר לפני הרב או הקהל לפשר ולעשות ככל אשר נראה להם נכון, ואם יש חסרון ומניעה מצד שכנגדו אז הוא נקי ומה יש לו לעשות? וצריך עיון אם הוא הדין בעניינינו, שאם יש מחלוקת בין הכהן לציבור, והרב ניסה לפשר ויש מניעה מצד השכנגדו, שמא יעלה הכהן בכהאי גוונא שימה יש לו לעשות. ואולם על פי דברנו נראה שמכיוון שיש חשש סכנה, יש להחמיר בכל מקרה, וצריך עיון.

דהשקאת הסוטה חשיבה מיתה בידי שמיים ועייש מה שהאריך ופלפל בדברים בטוב טעם ודעת ובסופו של דבר הניח את הדברים בצ"ע.

ובספר בית אהרון (כללי הש"ס עמוד שלה) הביא ראייה שמשקים סוטה אף אם היא פחותה מגיל עשרים שנה, ממה שכתב הרמב"ם בהלכות סוטה (פ"ב ה"ב) שקטנה אין משקים אותה דכתיב בפרשת השבוע (ה כט) "אשר תשטה אשה תחת אישה, ודרשינן תחת אישה – פרט לקטנה, משמע שברגע שהגיע לכלל גדלות דהיינו כאשר היא תהיה בגיל שתיים עשרה שנה – משקים אותה אף שלא הגיע לגיל עשרים, כיוון שהיא כבר הגיע לגדלות.

ובכלי חמדה (נשא ל"ד ע"ב) כתב וז"ל: ובאמת נראה דעונש דהשקאה הוא בגדר עונש מיתה בידי אדם דהתורה הקדושה אמרה דאם נשקה אותה במים המאריים תמות, והמים יש לו הסגולה, אם כן הכהן המשקה אותה הוא הממית, ואין זה בגדר מיתה בידי שמים, ולכן כל

הנה כתיבת מגילת סוטה אינה דוחה שבת שאינו חייב לכתוב דווקא בשבת ואפילו השקאת סוטה אינה בשבת משום דאין דנים בשבת.

הנה רבי צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל בספרו שפתי צדיק (פרשת נשא אות י"ג) הסתפק האם חייב על מלאכת כתיבה מי שכותב פרשת סוטה בשבת או דילמא אינה חייב על כתיבה כיון דעומדת למחיקה אם כן לא חשיבא כתיבה המתקיימת.

"והשקה את האשה את מי המרים המאריים" (ה כד). יש לחקור סוטה ששתתה את המים המאריים האם הייתה מברכת על זה ברכת המצוות או הנהנין או דילמא על שתייה זו לא הייתה האשה מברכת כלל.

הנה בספר טעמא דקרא (נשא) למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כתב וז"ל: שאלו אם הסוטה מברכת על שתית המים?

ומסיק: הנה ברכת הנהנין, פשיטא שאין מברכים כיון שנותן דבר מר לתוך המים אינה נהנית, וברכת המצוות: אם היא טמאה, בוודאי אינה מברכת, שאין מברכים על העונש כמו שכתבו הראשונים דאין מברכים על חייבי מיתת בית דין, אלא אפילו יודעת בבירור שהיא טהורה כיון שתחילת ענינה בעבירה אין מברכים על דבר שבא בעבירה כמו שכתב בשו"ת הרשב"א (חלק א' סימן י"ח) שאין מברכים על השבת הגולה והשבת ריבית דכל מצוה שקיומה בא ע"י עבירה אין מברכים על זה, אם כן הוא הדין הכא אין מברכת האשה על המים המאריים.

ראובן הכהן שונא את שמעון, ואם שמעון בבית הכנסת אסור לראובן לישא כפיו, והציבור כולו יפסיד ברכת כוהנים, בכהאי גוונא מסתבר שבת דין יכופ את שמעון לצאת, כי ראובן לא יוכל לברך את הציבור, ואם כן עדיף ששמעון יצא, כי בין כך לא מפסיד כלום. אך צריך עיון אם הדין נכון, כי במשנ"ב נאמר כהן שהציבור שונאים אותו, או שהוא שונא את הציבור, ואולי דווקא בציבור נאמר דין זה ולא בשונא יחיד.

ולמעשה בספר כה תברכו (שם) הסתפק בספק זה אם גם ביחיד יש את אזהרת הזוהר, והעלה שמספק יש להחמיר, וכתב שאם אפשר יש להוציא את האיש מבית הכנסת.

וכתב מרן בשולחן ערוך (סימן נג ס"ד) שליח ציבור צריך שיהיה הגון, ואיזהו הגון, שיהא ריקן מעבירות, ושלא יצא עליו שם רע אפילו בלדותו, ושיהיה עניו ומרוצה לעם וכו'.

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם פאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו הרבים לבריאות אושר נחת וז"ק ולע"נ קרובים וידידים.

המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488